

WARAKA WA MSWADA WA SHERIA YA KUFUTA SHERIA YA TUME YA UCHAGUZI NAM. 9 YA MWAKA 1992 NA KUTUNGA SHERIA YA KUENZISHA AFISI YA TUME YA UCHAGUZI YA ZANZIBAR, MAJUKUMU, UWEZO NA MAMBO MENGINE YANAYOHUSIANA NA HAYO

1.0 MADHUMUNI

Mheshimiwa Spika,

Madhumuni ya kuanzishwa Mswada huu ni kufuta Sheria ya Tume ya Uchaguzi Nam. 9 ya mwaka 1992 na kuunda Sheria ya Kuanzisha Afisi ya Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar na Mambo Mengine yanayohusiana na Hayo ili kuweka mfumo bora zaidi wa usimamizi na utekelezaji wa majukumu ya Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar.

Mheshimiwa Spika,

Mswada huu unaopendekezwa pia umekusudiwa kuimarisha utendaji na ufanisi wa Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar kwa kuweka bayana muundo na majukumu ya Afisi ya Tume.

2.0 SEHEMU KUU ZA MSWADA HUU

Mheshimiwa Spika,

Mswada huu umegawika katika sehemu kuu tano ambazo ni:-

- 1) **Sura ya Kwanza** inayoelezea Masharti ya Utangulizi ambayo inajumuisha masuala ya jina, muda wa kutumika na ufafanuzi wa baadhi ya maneno.
- 2) **Sura ya Pili** inayoelezea kuanzishwa kwa Tume, majukumu yake na uwezo wa iliyopewa.
- 3) **Sura ya Tatu** inayoelezea kuanzishwa kwa Afisi ya Tume na kazi zake.
- 4) **Sura ya Nne** ambayo inaelezea masharti ya fedha za Tume.
- 5) **Sura ya Tano** inaelezea masharti mengineyo yanayohusiana na Sheria hii ikiwemo uandaaji wa ripoti za Tume, makosa na adhabu, na uwezo wa Tume wa kutunga kanuni.

3.0 UMUHIMU WA MSWADA HUU WA SHERIA

Mheshimiwa Spika,

Umuhimu wa Mswada huu unatokana na haja ya kuzitafutia ufumbuzi kasoro mbalimbali za kisheria na kiutendaji zinazojitokeza katika usimamizi wa masuala ya uchaguzi. Miongoni mwa kasoro hizo ni:-

- a) Kuwepo kwa mgongano wa Sheria ya Tume ya Uchaguzi na Katiba ya Zanzibar hasa katika muundo na uteuzi wa Mwenyekiti na Wajumbe wa Tume ya Uchaguzi. Sheria ya Tume inatoa mamalaka kwa Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kuteua Mwenyekiti na Wajumbe wa Tume kama atavyoona inafaa kwa mujibu wa masharti yaliyowekwa na Sheria, wakati muundo wa Tume uliopo katika Katiba unamtaka Rais katika uteuzi wa baadhi ya Wajumbe kushauriana na Kiongozi wa Shughuli za Serikali na Kiongozi wa Upinzani katika Baraza la Wawakilishi.
- b) Kati ya vifungu kumi na moja (11) vya Sheria ya Tume ya Uchaguzi Nam. 9 ya mwaka 1992 ni vifungu vitatu (3) tu ambavyo havikuathiriwa na na maerekebisho ya Nane ya Katiba ya Zanzibar.
- c) Kuwepo kwa mgongano wa Sheria ya Tume ya Uchaguzi na Sheria ya Uchaguzikatika uteuzi wa Wasimamizi wa Uchaguzi wa Majimbo. Kwa mujibu wa Sheria ya Tume ya Uchaguzi, kila Katibu Tawala wa Wilaya atakuwa Msimamizi wa Uchaguzi wa Majimbo ya Wilaya yake ambapo ni kinyume na maelekezo ya Sheria ya Uchaguzi ambayo inatoa mamlaka kwa Tume ya Uchaguzi kuteua Wasimamizi wa Majimbokama itakavyoona inafaakwa mujibu wa sifa zilizowekwa na Tume.
- d) Kutokuwepo kwa mfumo unaotambulika kisheria wa uendeshaji wa Afisi ya Tume ya Uchaguzi, Idara zake na Ofisi za Tume ya Uchaguzi za Wilaya.
- e) Kutokuwepo kwa mfumo wa kisheria unaoiwezesha Tume ya Uchaguzi kutoa vibali kwa waangalizi wa uchaguzi na kutumia majengo ya Serikali au binafsi kwa shughuli za uchaguzi.
- f) Kutokuwepo kwa mfumo wa kisheria unaoiwezesha Tume ya Uchaguzi kuunda Kamati za Ushauri kwa masuala ya uchaguzi na mambo mengineyo.

- g) Kutokuwepo kwa mfumo wa kisheria wa kuratibu na kulipa fidia kwa Wajumbe wa Tume na watendaji wa uchaguzi wanapopatwa na madhara wakati wa utekelezaji wa shughuli za uchaguzi.

Mheshimiwa Spika,

Mswada huu wa Sheria utasaidia kuondosha kasoro hizo na kuongeza ufanisi katika utekelezaji wa majukumu ya Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar.

4.0 MASUALA MUHIMU YALIYOZINGATIWA

Mheshimiwa Spika,

Katika kusaidia kuondosha kasoro zilizotajwa pamoja na kuongeza ufanisi wa Tume, Mswada huu wa Sheria umependekeza na kuzingatia utaratibu wa utekelezaji katika maeneo makuu yafuatayo:-

4.1 Kuondosha mgongano wa Sheria iliyopo na Katiba ya Zanzibar

Mheshimiwa Spika,

Kifungu cha 119(1) cha Katiba ya Zanzibar ya 1984, kinaelekeza kuundwa kwa Tume ya Uchaguzi yenye wajumbe saba, ambapo wanne kati ya hao wanapatikana kwa kuteuliwa na Rais baada ya kushauriana na Vyama vya Siasa. Wakati huohuo Sheria ya Tume ya Uchaguzi Namba 9 ya 1992, Kifungu cha 3 kinampa uwezo Rais wa Zanzibar na Mwenyekiti wa Baraza la Mapinduzi kuteua wajumbe wote saba wa Tume akiwemo Mwenyekiti bila ya kushauriana na mamlaka yoyote.

4.2 Kuimarisha Muundo wa kitaasisi

4.2.1 Kuanzishwa kwa Ofisi ya Tume ya Uchaguzi pamoja Vitengo vyake

Mheshimiwa Spika,

Sekreterieti ya Tume ya Uchaguzi inayoongozwa na Mkurugenzi inatekeleza majukumu yake ambayo hayakuainishwa katika Sheria ya Tume ya Uchaguzi. Hivyo, Mswada huu unapendekeza kuanzishwa Vitengo mbalimbali vya Tume vitakavyorahisisha utekelezaji wa majukumu ya Tume ya Uchaguzi ya Zanzibar.

4.2.2 Kuanzisha Ofisi za Uchaguzi za Wilaya

Mheshimiwa Spika,

Sheria iliyopo sasa haikuzingatia uwepo wa Ofisi za kudumu za Uchaguzi za Wilaya. Mswada huu wa Sheria umezingatia kuanzisha Ofisi hizo ambazo zitasimamiwa na Maafisa wa Uchaguzi wa Wilaya na kuainisha majukumu yao.

4.2.3 Uundwaji wa Kamati za Ushauri kwa masuala ya uchaguzi

Mheshimiwa Spika,

Sheria iliyopo sasa haikuzingatia uwepo wa Kamati za Ushauri kwa masuala ya uchaguzi ambazo zina jukumu la kuishauri Tume katika masuala mbalimbali ya uendeshaji wa uchaguzi. Mswada huu wa Sheria umezingatia uanzishaji wa kamati hizo ili kuhakikisha kunakuwa na ushirikishwaji wa wadau.

4.2.4 Kuipa Tume uwezo wa kutumia majengo ya Serikali au binafsi kwa shughuli za uchaguzi

Mheshimiwa Spika,

Sheria iliyopo hivi sasa haikuzingatia kuipa mamlaka Tume ya Uchaguzi kutumia majengo ya Serikali au binafsi kama vile Skuli na kumbi za mikutano kwa shughuli za uchaguzi. Mswada huu wa Sheria umeipa uwezo Tume ya Uchaguzi kutumia majengo ya Serikali au ya binafsi baada ya mashauriano na wahusika wa majengo hayo.

4.2.5 Kuainisha Makosa na adhabu

Mheshimiwa Spika,

Sheria iliyopo hivi sasa haitoi adhabu kwa mtu yeyote atakayekwenda kinyume na maelekezo ya vifungu vya Sheria hiyo. Hivyo, Mswada huu wa Sheria umependekeza kuwepo na vifungu vya makosa na adhabu.

5.0 HITIMISHO

Mheshimiwa Spika,

Baada ya maelezo hayo, sasa nawaomba Waheshimiwa Wajumbe wa Baraza lako tukufu waujadili na kuuchangia Mswada huu wa Sheria na kushauri ipasavyo.

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

MOHAMED A. MOHAMED
Waziri wa Nchi
Ofisi ya Makamu wa Pili wa Rais
Zanzibar